

A mostani **NŐI HANG** (2017) az **ÉGI HANG** (2006) és a **BELSŐ HANG** (2007) lemezek után a **GYÓGYÍTÓ HANGOK** című lemezsorozat harmadik darabja. Az egész sorozat az archaikus magyar népdalok segítő, gyógyító erejére épül. Alapja, hogy a hagyományos kultúrákban, így a magyar népköltészetben is vannak olyan szövegek és dallamok, amelyek elmondásával, eléneklésével évszázadokon keresztül segítették a testi-lelki egészség megőrzését az emberek, főleg az asszonyok.

A **NŐI HANG** főként olyan magyar népdalokat tartalmaz, amelyek a hagyományos magyar társadalomban megélt, és a folklórban megénekelte, kimondott női szerepekről, sorsokról, élethelyzetekről, érzésekről, konfliktusokról szólnak. Elhangzanak kislánykori gyermekjátékok, menyasszony búcsúztatók, menyegzői énekek, altatók, dalok a boldog és boldogtalan szerelemről, az asszonysorsról, hallható ballada, könnyű szülésre mondott népi imádság és sirató is. Hisz az élet és a halál kapujában is a nők kísérik az embert, és a fontos élethelyzeteiket kitüntetik énekükkel, a női hanggal. A lemez nyitó és zárószáma a nő sajátos, teremtő, alkotó, életet adó áldott képességét dicséri, az életerőt hirdeti. Ez adja keretét, egyben abszolút, örök értelmét a női létnek, és ennek fényében törpül el, értékelődik át és válik elviselhetővé a mindennapi egyedi női élet bármely nehézsége.

A lemez a kozmikus genesis archetipikus képeivel indul. A széles magyar nyelvterületről válogatott gyermekdalok azt jelzik, hogy a női szerepekre való felkészítést hagyományosan már a kislányok játékaival, énekeivel, mondókáival is segítik. A nagylányok énekeiben a ma már porosnak tűnő értékek, mint az igaz hűség, a szüzesség vagy a hála és köszönetnyilvánítás kimondott és vállalt értéként jelenik meg.

Az emberi élet fordulóinak rituális, szokásénekekkel való méltó megünneplése a hagyományban segíti az életszakaszok közti átmeneteket mint lehetséges krízishelyzetek megélését, feldolgozását. Leány és anya egyaránt a dalokban megfogalmazott érzésekkel tudja lezárni,

elengedni, kiénekelni az addigi életrészt, és felkészülni az elkövetkezőkre. A sokszor nehéz asszonyország szintje megéneklése segíti annak illúziók nélküli átélését, elviselését. Mások sorsának, élethelyzeteinek megismerése a népdalok által tükör is: segít meglátni és magunkra ismerni, segít az egyediben meglátni az általánost, és ezzel elviselhetőbbé, relatíve könnyebbé tenni saját sorsunk vállalását.

A női hang a női lélek és a női lét tükré, sokféle: boldog, szomorú, derűs és felhős, ártatlan és pajkos, gyenge és erős. Ez a lemez nem a teljesség igényével készült, nem vállalkozhat a téma enciklopedikus felvonultatására. A sok balladai élethelyzet, konfliktus közül egyet ragad csak ki, Fehér Annáét. Ez metaforája annak, hogy a mindenétől megfosztott, megalázott, becsapott nő egyetlen eszköze marad: a női hang, és ezzel a kimondott szó ősi teremtő erejébe vetett hitben erőteljesen képes hatni.

Ma is cseng fülembé azoknak a zabolajai és moldvai csángó asszonyoknak a női hangja, akik saját terepmunkáim, népzenei gyűjtéseim során személyesen elvárásoltak (Brath Margit, Andrászkó Jánosné, Dávid Illésné, Gyurka Dávidné, Benke Jánosné), akiknek köszönöm az életreszóló élményt és a népdalokat, melyeket itt elénekeltem, továbbadtam. (9, 11-17, 21, 23, 26.) Erdélyi Zsuzsannának tartozom köszönettel a zalai (1) és a moldvai (27) imádságért és keservesért (24), melyeket az ő gyűjtéseiből tanultam. Továbbá köszönöm mindazon ismert és ismeretlen nótafának és népdalgyűjtőnek a népdalok közkinccsé tételét, akik nélkül ez a lemez sem jöhetett volna létre.

A magyar néphagyományban megénekeltek női szerepek, sorsok és lelki rezdülések mellett saját családi, női mitológiák darabjai is megjelennek itt. Vannak olyan tapasztalatok, érzések, helyzetek, élmények, amelyekre csak saját szöveggel, dalaimmal tudok felelni. Gyermekeimnek mondott személyes altatóimat is megosztom most. Az egyéni alkotás és az improvizáció nem idegen a magyar népköltészetől sem. Ezért egészítettem ki saját dalaimmal (5, 18, 28.) a hagyományos magyar női hangot, abban a hitben, hogy attól talán nem idegen, hanem reményeim szerint annak része, továbbélése és szerves folytatása.

A legnagyobb ajándék ezen a lemezen Édesanyám hangja. Az én női hangom az övének folytatása, abból lett, és annak árnyékában nőtt föl. Az anyaméhben találkoztam az első népdalokkal, az Ő női hangján keresztül. Női hangom nem lenne hiteles az övé nélkül.

Ő mindig, minden körülmények közt dalol. A gyerekkorom óta gyakran együttmondott kedves népdalait most vele együtt éneklek. A nagykunsági tanyavilágban átélt, békés megyei gyerekkorát, fiatalságát idézik ezek a dalok. A néphagyomány és a hagyományos értékek átadásáról, a női hang folytonosságáról, a generációk együtt lélegzéséről így szeretnénk vallani. Vallani, és vállalni a gyökereket és az anyaföldet, amely köt, tart, megalapoz, meghatároz.

Mára nagyon fontos lett a nőiség hagyományos szerepeinek tudatosítása, a nőiség vállalt megélése, a női szerepekre való felkészülés gyermekkortól való segítése. Ez a lemez talán segíthet abban, hogy a mai magyar nők: kislányok, nagylányok, fiatal és idős asszonyok velünk együtt énekeljenek, vagy találhassanak visszhangot saját lelki rezdüléseikre, élethelyzetükre e lemez szövegeiben, dallamaiban.

Régi alkotótársamnak, Hortobágyi László zeneszerzőnek köszönhetően az archaikus magyar népdalok ezúton is olyan sajátos világzenei szövetbe ágyazódnak, melynek segítségével a magyar népzene érvényessége téren és időn átívelővé válik. Hatósugara megnő, azaz a saját korán és helyén is túlmutató értékkel bír.

Reményeink szerint a NŐI HANG lemez zenei világa a VILÁGFÁ-hoz (1995) híven a magyar népzene örökérvényűségét és egyetemes befogadhatóságát fogja képviselni, és a magyar kultúra Kelet-Nyugat közti folytonos közvetítő szerepét, sajátos küldetésének ügyét is fogja szolgálni.

Budapest, 2017. július

Lovász Irén

